

Ewa Mazur-Wierzbicka

Miejsce osób starszych na polskim rynku pracy

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 46/1, 93-105

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOI:10.18276/sip.2016.46/1-07

Ewa Mazur-Wierzbicka*
Uniwersytet Szczeciński

MIEJSCE OSÓB STARSZYCH NA POLSKIM RYNKU PRACY

Streszczenie

Starzenie się populacji uznać należy za jeden z podstawowych i nieodwracalnych procesów, jego przebieg, stopień zaawansowania uwarunkowany jest głównie poziomem rozwoju społeczeństwa. W Polsce zjawisko to przybrało na sile o wiele bardziej niż w krajach Europy Zachodniej (co zresztą było charakterystyczne dla krajów tzw. postkomunistycznych). W artykule ukazano zmiany, jakie dokonały się w strukturze podaży na rynku pracy w kontekście procesu starzenia się społeczeństwa.

Słowa kluczowe: rynek pracy, zmiany demograficzne, starzejące się społeczeństwo

Wprowadzenie

Wśród procesów demograficznych starzenie się społeczeństwa ma z pewnością największe znaczenie, jest to proces mocno zaawansowany w krajach europejskich, powoduje wiele ważnych następstw dla polityki społecznej, oddziałując zarazem na gospodarkę. Za główne problemy z nim związane uznać należy: wzrost wydatków emerytalnych, niekorzystne zmiany na rynku pracy, zwiększenie wydatków na ochronę zdrowia, konieczność organizacji świadczeń dla osób niesamodzielnych.

* E-mail: ewa.mazur-wierzbicka@wp.pl

Zwiększenie udziału wydatków na świadczenia emerytalne i ochronę zdrowia w miarę wzrostu odsetka osób w wieku emerytalnym jest procesem od dawna opisywanym¹, zwraca się przy tym uwagę na to, że tempo wzrostu udziału w PKB wydatków na emerytury jest znacznie wyższe niż tempo wzrostu wydatków na ochronę zdrowia².

Celem artykułu jest ukazanie zmian zachodzących w strukturze podaży na rynku pracy w kontekście procesu starzenia się społeczeństwa. Realizacji celu pracy podporządkowano jej układ. Ukazano zatem zarysowujące się tendencje zmian demograficznych w Polsce, zwracając szczególną uwagę na osoby starsze (w wieku poprodukcyjnym) oraz przybliżono kwestie ich zatrudnienia w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej (UE). Analizie poddano te kraje UE, które wraz z Polską z dniem 1 maja 2004 roku stały się członkami UE (UE-10) oraz kraje tzw. „starej Unii” (UE-15).

1. Sytuacja demograficzna Polski – zarys

Zachodzące w ostatnich latach zmiany demograficzne stanowią jedno z poważniejszych wyzwań, przed którymi stoi większość krajów Unii Europejskiej, w tym także Polska. Spowodowane są one m.in. niskim przyrostem naturalnym, spadkiem dzietności (tab.1), zmniejszaniem się liczebności kobiet w wieku rozrodczym, wzrostem średniej długości życia oraz bezpośrednio z tym powiązaniem procesem starzenia się społeczeństwa.

Tabela 1. Współczynnik dzietności w Polsce w latach 2004–2014

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	1,227	1,243	1,267	1,306	1,390	1,398	1,376	1,297	1,299	1,256	1,290

Źródło: GUS (2014a).

Zbyt długi czas utrzymywania się niskiego współczynnika dzietności, przy jednoczesnym wydłużaniu się średniej długości życia oraz wchodzenie w wiek emerytalny pokolenia powojennego wyżu demograficznego, istotnie wpływa na strukturę szczególnie podaży na rynku pracy oraz stabilność finansową systemów emerytalnych.

¹ Przykłady analiz zob. np. Seshamani, Gray (2002); Averting the Old Age Crisis..(1994).

² Przykłady analiz zob. np. OECD (2010, 2011); Squires (2012).

Dla prawidłowego funkcjonowania każdego z państw ważnym jest występowanie co najmniej prostej zastępowalności pokoleń, współczynnik dzietności powinien zatem kształtować się na poziomie 2,10–2,15, co oznacza, że na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio 210–215 urodzonych dzieci.

Sytuacja demograficzna w Polsce jest niekorzystna i nie ma możliwości szybkiego odwrócenia się istniejącego trendu starzenia się społeczeństwa, zmniejszania się liczby ludności kraju, nawet w przypadku, gdyby nastąpił wzrost współczynnika dzietności do poziomu gwarantującego prostą zastępowalność pokoleń. Zmiana struktury populacji poprzez działania prowadzące do odbudowy demograficznej jest procesem długofalowym, wymagającym dużej determinacji i konsekwencji.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 1 w Polsce współczynnik dzietności jest zdecydowanie za niski, co stanowi konsekwencję obecnego stylu życia młodych ludzi, którzy najpierw chcą zdobyć wykształcenie, zawód, ustabilizować swoją sytuację materialną, a dopiero później zakładać rodzinę i mieć potomstwo (szerzej w: Stefaniak, 2013).

Kolejne rządy wprowadzały różnego rodzaju zachęty prorodzinne (np. wydłużanie urlopów macierzyńskich, urlopy ojcowskie). Od kwietnia 2016 roku funkcjonuje program 500+. Wszystkie powyższe inicjatywy mają zachęcić Polaków do posiadania potomstwa i można mieć nadzieję, że przyniosą zamierzone efekty. Dodatkowo, w lutym 2016 roku rząd przyjął *Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, w którym za jeden z pięciu filarów nowego modelu rozwoju uznano rozwój społeczny i regionalny obejmujący także narzędzia z zakresu polityki demograficznej.

Według szacunków, w 2050 roku liczba ludności Polski zmniejszy się o 4,47 mln w porównaniu z rokiem 2015 (tab. 2). Z kolei w 2015 roku blisko 30% populacji stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej (w 2050 r. będzie ich ponad 5 mln więcej niż w 2015 r.).

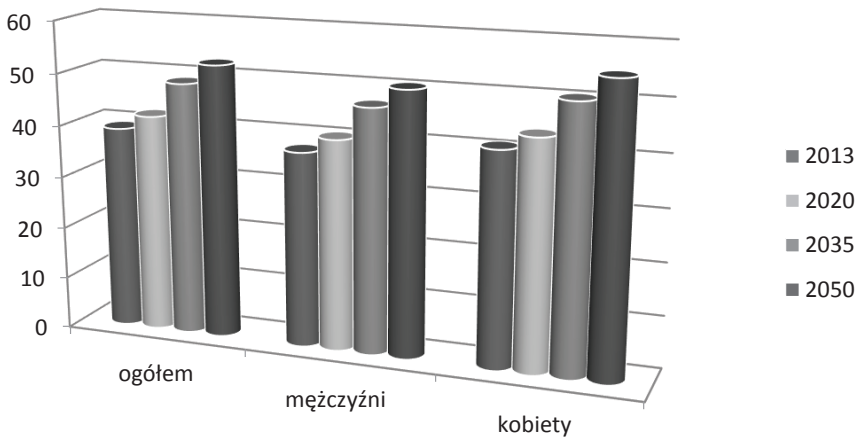
Tabela 2. Stan ludności w Polsce w latach 2015–2050 (stan na 31 XII (w tys.))

Rok	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Ogółem	38419	38137,8	37741,5	37185,1	36476,8	35668,2	34817,4	33950,6

Źródło: GUS (2014b).

Najczęściej wykorzystywaną miarą zaawansowania procesu starzenia jest mediana. Oznacza ona taki wiek, którego jedna połowa populacji jeszcze nie osiągnęła, zaś druga już ukończyła. Medianę wieku ludności w Polsce w latach 2013–2050 przedstawiono na rysunku 1

Rysunek 1. Mediana wieku ludności w Polsce w latach 2013–2050

Źródło: GUS (2014b).

Istotnym problemem, o którym należy wspomnieć w kontekście starzejącego się społeczeństwa, jest zwiększona od czasu wejścia Polski do UE fala emigracji zarobkowej. Z Polski wyjeżdżają za pracę i lepszymi zarobkami w większości ludzie młodzi, osiedlający się i zakładający rodziny w krajach, do których emigrują. Ma to bezpośrednie przełożenie na polski rynek pracy. Dane statystyczne z marca 2016 roku wskazują, że bezrobocie ponownie – po kilkuletniej przerwie – osiągnęło niski poziom, tj. 10%. Także pracodawcy coraz częściej informują, że brakuje osób do pracy, szczególnie tych o umiejętnościach technicznych (np. budowlańców), specjalistycznych (np. programistów), a także pracowników fizycznych.

2. Zmiany w liczbie osób w wieku poprodukcyjnym – niekorzystna tendencja

Podstawowym wyróżnikiem procesu starzenia się danego społeczeństwa jest wzrost liczby i udziału osób w starszym wieku (Holzer, 2003, s. 139), konsekwencją tychże zmian, przy zachowaniu stałej aktywności zawodowej według wieku, będzie malejąca podaż pracy — tak w ujęciu względnym, jak i bezwzględnym.

Wzrost w populacji liczby osób w wieku poprodukcyjnym (przy spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym), tj. zauważalna zmiana proporcji między grupą ludności pracującej, a ludnością w wieku starszym wpływa, na wiele płaszczyzn funkcjonowania społeczno-gospodarczego kraju. Jest to mocno widoczne w działaniu systemu zabezpieczenia społecznego, gdyż zmniejszenie zasobów pracy prowadzi m.in. do obciążenia budżetu państwa wydatkami na emerytury i renty. Powstaje także problem generowania dodatkowych kosztów utrzymania grupy osób niepracujących (głównie wydatki związane z służbą zdrowia).

W Polsce od początku lat 90. XX wieku obserwowana jest tendencja wzrostowa liczby osób w wieku poprodukcyjnym, która przybrała na sile w pierwszej dekadzie XXI wieku (tab. 3).

Tabela 3. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2004–2014

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	24,1	24,1	24,4	24,8	25,2	25,6	26,0	26,9	27,9	29,0	30,2

Źródło: GUS (2014a).

Przeprowadzane szacunki wskazują, że tendencja ta nie ulegnie zmianie (tab. 4 i 5).

Tabela 4. Prognozowana liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – 60 lat i więcej kobiety oraz 65 lat i więcej mężczyźni (w %)

Rok	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Ogółem	18,4	19,0	19,6	22,6	24,8	26,2	28,0	30,5	33,6	36,5
(uwzględnione zmiany w wieku emerytalnym) (w %)										
Ogółem	18,1	18,3	18,6	19,9	21,6	22,5	22,9	23,6	26,1	29,3

Źródło: GUS (2014b).

Tabela 5. Prognozowana liczba ludności według ekonomicznych grup wieku z uwzględnieniem „starego” i „nowego” wieku emerytalnego (w tys.)

Wyszczególnienie		2013 ^a	2020	2035	2050
ogółem		38496	38138	36477	33951
w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)		6995	6733	5568	4963
w wieku produkcyjnym	mobilnym (18-44 lata)	15338	14219	10725	9331
	niemobilnym ^b	$\frac{9084}{9210}$	$\frac{8568}{9601}$	$\frac{9990}{11844}$	$\frac{7252}{9117}$
w wieku poprodukcyjnym ^c		$\frac{7078}{6952}$	$\frac{8617}{7585}$	$\frac{10193}{8340}$	$\frac{12404}{9939}$

a – dane rzeczywiste. bc – w liczniku: b – wiek 45–59/64 lata, c – wiek 60+/65+; w mianowniku – wiek „ruchomy”, który odnosi się do zmieniającego się – przesuwanego wzwyż, aż do osiągnięcia 67 lat – wieku emerytalnego, stąd granice przedziałów wieku w klasyfikacji wieku niemobilnego i poprodukcyjnego nie są stałe. Dla mężczyzn nastąpi to do 2020 roku, dla kobiet w 2040 roku.

Źródło: GUS (2014a).

Według założeń prognozy demograficznej w perspektywie do 2050 roku obserwowany będzie trend spadku liczby osób w wieku 0–64 lata, wzrośnie natomiast liczba osób w wieku 65+, co wpłynie znacząco na strukturę zasobów rynku pracy. Sytuacja już teraz wymaga dostosowania rynku pracy do możliwości i oczekiwań osób w wieku 50+. Ma to bezpośredni związek z podejmowanymi działaniami ukierunkowanymi na wzrost liczby osób starszych pozostających w stanie zatrudnienia, jak też wprowadzenie opóźnienia wieku przechodzenia na emeryturę (mimo wszyst-

ko preferowanego w wielu państwach). Osoby starsze, będące aktywne zawodowo, nie korzystają ze świadczeń społecznych, zatem nie obciążają budżetu państwa³, jednocześnie przekazują swoją wiedzę i doświadczenia młodemu pokoleniu (szerzej w: Jurek, 2012).

Z prognoz wynika, że w Polsce następować będzie spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz ludności mobilnej (tab. 6).

Tabela 6. Struktura ludności w wieku produkcyjnym
(18–59 lat kobiety oraz 18–64 lata mężczyźni)

Wiek produkcyjny	Ogółem			
	2013	2020	2035	2050
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Mobilni	62,8	62,4	51,8	56,3
Niemobilni	37,2	37,6	48,2	43,7

Źródło: GUS (2014b).

Skutkiem tego będzie spadek potencjalnych zasobów pracy i wzrost liczby ludności w wieku emerytalnym (tab. 7).

Tabela 7. Prognozowana liczba ludności według ekonomicznych grup wieku
(uwzględnione zmiany wieku emerytalnego) (w tys.)

1	Wiek emerytalny									
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Mężczyźni	65,25	65,5	65,75	67,0	67,0	67,0	67,0	67,0	67,0	67,0
Kobiety	60,25	60,5	60,75	62,0	63,25	64,5	65,75	67,0	67,0	67,0
	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Ogółem	38 496	38 462	38 419	38 138	37 741	37 185	36 477	35 668	34 817	33 951

³ Analizę wpływu starzenia się społeczeństwa na budżet i gospodarkę do 2060 r. przedstawiono m.in. w sprawozdaniu Komisji na temat starzenia się społeczeństwa z 2009 r. (zob. Sprostanie wyzwaniom..., 2009).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Przedprodukcyjny	6 995	6 931	6 876	6 733	6 500	5 931	5 568	5 262	5 079	4 963
Produkcyjny	24 548	24 489	24 410	23 820	23 093	22 895	22 569	22 005	20 669	19 048
Mobilny	15 338	15 268	15 165	14 219	12 942	11 762	10 725	10 041	9 657	9 331
Niemobilny	9 210	9 221	9 245	9 601	10 151	11 133	11 844	11 964	11 012	9 717
Poprodukcyjny	6 952	7 042	7 133	7 585	8 148	8 359	8 340	8 401	9 070	9 939

Źródło: GUS (2014b).

To, w jaki sposób w przyszłości kształtować się będzie liczba i struktura ludności według ekonomicznych grup wieku uwarunkowane jest ustawowo przyjętym wiekiem przechodzenia na emeryturę. Jak wiadomo, mimo niedawnego podwyższenia wieku emerytalnego nadal trwają dyskusje nad wprowadzeniem kolejnych zmian. Z pewnością – z uwagi zarówno na zapowiadane obniżenie wieku emerytalnego, jak też wcześniej przedstawione tendencje na rynku pracy – obserwować będziemy w kolejnych latach wzrost wartości współczynnika obciążenia ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym. Według prognozy demograficznej poziom wspomnianego współczynnika w 2050 roku wynosił będzie 52,2 (tab. 8).

Tabela 8. Współczynniki obciążenia demograficznego (tradycyjne ekonomiczne grupy wieku)

Obciążenie ludnością w wieku	2013	2014	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Nieprodukcyjnym	58	59	60	67	72	73	76	83	93	105
Przedprodukcyjnym	29	29	29	30	30	28	27	27	28	30
Poprodukcyjnym	29	30	31	38	43	45	49	56	65	75
uwzględnione zmiany w wieku emerytalnym										
Nieprodukcyjnym	57	57	57	60	63	62	62	62	68	78
Przedprodukcyjnym	29	28	28	28	28	26	25	24	25	26
Poprodukcyjnym	28	29	29	32	35	37	37	38	44	52

Źródło: (GUS, 2014b).

3. Zatrudnienie osób starszych w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej

Kwestie demograficzne, w tym także te, dotyczące starzenia się społeczeństwa znalazły swoje odzwierciedlenie w wielu dokumentach, programach międzynarodowych, także UE. Jednym z nich jest *Odnowiona Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej* (OSZR UE). W czerwcu 2001 roku na szczycie Rady Europejskiej w Göteborgu uznano koncepcję zrównoważonego rozwoju za całościowy, nowy paradygmat rozwoju, propagujący nową wizję ładu zintegrowanego (szerzej w: Mazur-Wierzbicka, 2012).

Wiodącym wskaźnikiem zrównoważonego rozwoju w Unii Europejskiej w dziedzinie czwartej „Zmiany demograficzne” jest wskaźnik „Stopa zatrudnienia osób starszych”, tj. osób w wieku od 55 do 64 lat⁴. Analiza kształtowania się tego wskaźnika wskazuje na niekorzystną sytuację Polski w zakresie zatrudniania osób powyżej 55 roku życia na tle pozostałych krajów UE-25. W roku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej stopa zatrudnienia osób starszych w Polsce była najniższa wśród krajów UE-25. W 2014 roku w Polsce wskaźnik ten wyniósł 42,5%, co uplasowało ją w grupie krajów UE-10 na siódmej pozycji przed Węgrami, Maltą i Słowenią.

W latach 2004 i 2014 pozycja wiodąca w grupie krajów UE-15 należała do Szwecji, natomiast w 2014 roku najniższą stopę zatrudnienia osób starszych odnotowano w Grecji 34% (tab. 9).

Tabela 9. Stopa zatrudnienia osób starszych w grupie krajów UE-25, z podziałem na UE-10 i U-15, wraz z dynamiką i medianami dla grup krajów UE w latach 2004–2014 (w %)

Wyszczególnienie	Lata											Wskaźniki dynamiki		
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	d1 (2004-2010)	d1 (2010-2014)	d1 (2004-2014)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	Stopa zatrudnienia osób starszych w grupie krajów UE-10													
Cypr	49,9	50,6	53,6	55,9	54,8	56,0	56,8	54,8	50,7	49,6	46,9	13,8	-17,4	-6,0

⁴ Wskaźnik stopa zatrudnienia osób w wieku 55–64 lata jest obliczany jako procentowy udział pracujących w wieku 55–64 lata w liczbie ludności tej samej grupy wieku. Wskaźnik obliczany jest na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) (definicja przyjęta za GUS).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Czechy	42,7	44,5	45,2	46,0	47,6	46,8	46,5	47,7	49,3	51,6	54	8,9	16,1	26,5
Estonia	52,4	56,1	58,5	60,0	62,4	60,4	53,8	57,5	60,5	62,6	64	2,7	18,9	22,1
Litwa	47,1	49,2	49,6	53,4	53,1	51,6	48,6	50,2	51,7	53,4	56,2	3,2	15,6	19,3
Lotwa	47,9	49,5	53,3	57,7	59,4	53,2	48,2	50,5	52,8	54,8	56,4	0,6	17,0	17,7
Malta	31,5	30,8	29,8	28,5	29,2	27,8	30,2	33,2	34,7	36,3	37,8	-4,1	25,3	20,0
Polska	26,2	27,2	28,1	29,7	31,6	32,3	34,0	36,9	38,7	40,6	42,5	29,8	25,0	62,2
Słowacja	26,8	30,3	33,1	35,6	39,2	39,5	40,5	41,3	43,1	44	44,8	51,1	10,6	67,2
Słowenia	29,0	30,7	32,6	33,5	32,8	35,6	35,0	31,2	32,9	33,5	35,4	20,7	1,1	22,1
Węgry	31,1	33,0	33,6	33,1	31,4	32,8	34,4	35,3	36,1	37,9	41,7	10,6	21,2	34,1
Stopa zatrudnienia osób starszych w grupie krajów UE-15														
Austria	28,8	31,8	35,5	38,6	41,0	41,1	42,4	39,9	41,6	43,8	45,1	47,2	6,4	56,6
Belgia	30,0	31,8	32,0	34,4	34,5	35,3	37,3	38,7	39,5	41,7	42,7	24,3	14,5	42,3
Dania	60,3	59,5	60,7	58,9	58,4	58,2	58,4	59,5	60,8	61,7	63,2	-3,2	8,2	4,8
Finlandia	50,9	52,7	54,5	55,0	56,5	55,5	56,2	57	58,2	58,5	59,1	10,4	5,2	16,1
Francja	37,8	38,5	38,1	38,2	38,2	39,0	39,8	41,4	44,5	45,6	47	5,3	18,1	24,3
Grecja	39,4	41,6	42,3	42,4	42,8	42,2	42,3	39,5	36,5	35,6	34	7,4	-19,6	-13,7
Hiszpania	41,3	43,1	44,1	44,6	45,6	44,1	43,6	44,5	43,9	43,2	44,3	5,6	1,6	7,3
Holandia	45,2	46,1	47,7	50,9	53,0	55,1	53,7	55,2	57,6	59,2	59,9	18,8	11,5	35,5
Irlandia	49,5	51,6	53,1	53,8	53,7	51,3	50,2	50	49,3	51,3	53	1,4	5,6	7,1
Luksemburg	30,4	31,7	33,2	32,0	34,1	38,2	39,6	39,3	41	40,5	42,5	30,3	7,3	39,8
Niemcy	41,8	45,5	48,1	51,3	53,7	56,1	57,7	60	61,6	63,6	65,6	38,0	13,7	56,9
Portugalia	50,3	50,5	50,1	50,9	50,8	49,7	49,2	47,8	46,5	46,9	47,8	-2,2	-2,8	-5,0
Szwecja	69,1	69,4	69,6	70,0	70,1	70,0	70,5	72	73	73,6	74	2,0	4,9	7,1
Wielka Brytania	56,2	56,8	57,3	57,4	58,0	57,5	57,1	56,7	58,1	59,8	61	1,6	6,8	8,5
Włochy	30,5	31,4	32,5	33,8	34,4	35,7	36,6	37,8	40,3	42,7	46,2	20,0	26,2	51,5
Mediana														
UE-10	37,1	38,8	39,4	40,8	43,4	43,2	43,5	44,5	46,2	46,8	45,85	17,3		
UE-15	41,8	45,5	47,7	50,9	50,8	49,7	49,2	47,8	46,5	46,9	47,8	17,7		
UE-25	41,8	44,5	45,2	46,0	47,6	46,8	46,5	47,7	46,5	46,9	47	11,0		

d1– przyrost względny jednopodstawowy (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Eurostatu.

Mimo że Polska na tle pozostałych analizowanych krajów UE-25 (także w wyodrębnionych grupach) w całym okresie badawczym wykazywała jedne z niższych wartości wskaźnika wiodącego dziedziny 4., to jednak – porównując zmianę, jaka zaszła w 2014 roku w stosunku do 2004 roku – nastąpił wzrost stopy zatrudnienia osób starszych o 62%.

Reasumując, należy zwrócić uwagę na to, że w latach 2004–2014 w znacznej większości krajów z grup UE-10 i UE-15 obserwowano wzrost stopy zatrudnienia osób starszych. Mimo że w Polsce także nastąpił wzrost wartości analizowanego wskaźnika, to jednak w klasyfikacji krajów UE-25 (jak też wyodrębnionych w ramach niej grup) Polska zajmowała jedną z najniższych pozycji.

Podsumowanie

Od końca XX wieku za dominujący proces demograficzny (głównie w krajach europejskich) uznać należy starzenie się społeczeństwa, co uwarunkowane jest wieloma czynnikami. Szczególną rolę odgrywają: obserwowany w krajach europejskich niski przyrost naturalny, spadek dzietności, spadek liczebności kobiet w wieku rozrodczym oraz wzrost średniej długości życia.

Proces starzenia się społeczeństwa nie pozostaje bez wpływu na rynek pracy, bezpośrednio bowiem oddziałuje na zmiany w strukturze wieku ludności, co ma przełożenie na liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Z prognoz demograficznych wynika, że w kolejnych latach następować będzie niekorzystna zmiana proporcji w populacji, tj. będziemy mieli do czynienia ze wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym, co skutkować będzie m.in. zmniejszaniem się, starzeniem się zasobów pracy.

Wobec powyższego, koniecznym wydaje się podejmowanie aktywnych działań ukierunkowanych z jednej strony na aktywną politykę prorodzinną, z drugiej zaś na zwiększenie aktywności zawodowej osób starszych.

Obserwowany trend starzenia się społeczeństwa powoduje konieczność sprostanania nowym wyzwaniom, związanym ze spadkiem liczby młodych ludzi wkraczających na rynek pracy, wzrostem obciążeń społecznych w ramach systemu eme-

rytalnego, ochroną zdrowia oraz opieką społeczną. Bez wątpienia starzenie się jest zasadniczym problemem tak dla rynku pracy, jak i dla całej gospodarki.

Literatura

- Averting the Old Age Crisis. Policies to Protect the Old and Promote Growth. A World Bank Policy Research Report* (1994). Washington–New York .
- GUS (2014b). *Prognoza ludności na lata 2014–2050*. Warszawa: GUS.
- Holzer, J. Z. (2003). *Demografia*. Warszawa: PWE.
- Jurek, L. (2012). *Ekonomia starzejącego się społeczeństwa*. Warszawa: Difin.
- Mazur-Wierzbicka, E. (2012). *Ochrona środowiska a integracja europejska*. Warszawa: Difin.
- Odnowiona Strategia UE Dotycząca Trwałego Rozwoju, Rada Unii Europejskiej*. (2006). Bruksela, 10917/06.
- OECD (2010). *Health at a Glance: Europe 2010*. OECD Publishing.
- OECD (2011). *Health at a Glance 2011. OECD indicators*. OECD Publishing.
- Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Informacja prasowa, 16 lutego 2016 r.* (2016). Warszawa: Ministerstwo Rozwoju.
- Seshamani, M. Gray, A. (2002). The Impact of ageing on expenditures in the National Health Service. *Age and Ageing*, nr 31, s. 297 i nast.
- Sprostanie wyzwaniom związanym ze skutkami starzenia się społeczeństwa w UE*. (2009). Komisja Wspólnot Europejskich, KOM (2009) 180 wersja ostateczna, Bruksela.
- Squires, D. (2013). *Multinational Comparisons of Health Systems Data, 2012*, The Commonwealth Fund.
- Stefaniak, I. M. (2013). Sytuacja na rynku pracy a reforma emerytalna i wsparcie dzieciności. W: D. Kotlorz (red.), *Społeczno-ekonomiczne problemy rynku pracy*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego.
- <http://ec.europa.eu/eurostat>

THE ELDERLY IN THE POLISH LABOUR MARKET

Abstract

Population ageing is a common and inevitable process. Its progress depends on the phase in the society development. The said process is far quicker in Poland comparing to

West European countries – what is, as a matter of fact, typical of so-called post-communist countries). This article discusses the changes in the structure of demand in the labour market, as a consequence a certain situation of the elderly.

Translated by A. Lewandowska

Keywords: the labor market, demographic changes, aging society

Kody JEL: J11, J40